

TUTKIMUKSEN PERUSTEELLA OPPILAITOKSILLA ON MONIA YHTEISIÄ KIPUPISTEITÄ

Ammatillisissa oppilaitoksissa savuttomuutta edistävät kirjalliset linjaukset ja arjen käytännöt eivät useinkaan kohtaa. Oppilaitoksissa on monia kehittämistarpeita savuttomuuden vahvistamisessa:

- Johdolta kaivataan vahvempaa roolia savuttomuustyön vakiinnuttamiseksi.
- Savuttomuustyö on käytännössä tupakkatuotteiden käytön kieltämistä oppilaitosalueella ja opiskelijoiden ohjaamista tupakoimaan oppilaitoksen alueen ulkopuolelle.
- Henkilökunta ei ole yhtenäisesti sitoutunut ja yhteiset pelisäännöt ovat puutteelliset.
- Savuttomuustyö on muutamien aktiivisten henkilöiden vastuulla.
- Osa henkilökunnasta näyttää huonoa esimerkkiä tupakoimalla tai käyttämällä muita tupakkatuotteita samoilla paikoilla opiskelijoiden kanssa.
- Savuttomuustyön myönteisiä välineitä, kuten kampanjoita, tapahtumia ja opiskelijoiden osallistamista käytetään melko vähän.
- Oppilaitoksissa on tarve puheeksiottamisen malleille ja lopettamisen tuelle.
- Sääntöjen rikkomisesta ei useinkaan ole seuraamuksia.
- Työssäoppimispaikat ovat harmaa alue, josta puuttuvat selvät savuttomuutta koskevat säännöt ja ohjeistukset.

APUA SAVUTTOMUUSTYÖHÖN

NikEdu nikedu.fi

Oppilaitosten johdolle, opettajille ja kasvattajille suunnattuja nikotiinittoman elinympäristön kehittämistä palvelevia materiaaleja terveyskasvatukseen ja oppitunneille.

Fressis fressis.fi

Nuorille suunnattua tietoa tupakasta ja muista nikotiinituotteista sekä tukea niiden käytön lopettamiseen ja terveellisten elämäntapojen vahvistamiseen.

Röökikroppa rookikroppa.fi

Tietoa nuorille tupakan ja nuuskan haitoista elimistössä.

Savuttomuustyön edistämiseen on kehitteillä työkaluja, jotka tullaan julkaisemaan NikEdu-sivustolla nikedu.fi ja joista tiedotetaan ammatillisille oppilaitoksille.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

EROON SAVUPILVESTÄ

Savuttomuustyön
edistäminen ammatillisissa
oppilaitoksissa

Tupakkalaki kieltää opiskelijoiden, henkilökunnan ja muiden henkilöiden tupakkatuotteiden käytön oppilaitoksen ulko- ja sisätiloissa ja velvoittaa oppilaitoksia edistämään savuttomuutta. Savuttomuus tarkoittaa, että oppilaitoksessa ei käytetä mitään tupakkatuotteita (tupakkaa, nuuskaa, sähkösavukkeita).

Savuttomuustyöllä tarkoitetaan tupakkatuotteiden käytön vähentämistä ja ehkäisemistä oppilaitoksissa. Savuttomuustyö on keskeistä nuorten terveyserojen kaventamisessa, sillä tupakkatuotteiden käyttö on merkittävimpiä terveyserojen aiheuttajia. Tupakkatuotteiden käyttö vaikuttaa keskeisesti siihen, että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien terveys ja työkyky muotoutuvat keskimäärin huonommaksi kuin lukiolaisten.

Savuttomuus tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja palvelee ammattiin kasvamista, sillä monet työpaikat ovat nykyään savuttomia. Lisäksi savuttomuus edistää työturvallisuutta.

HAVAINTOJA AMMATILLISTEN OPPIlaitosten KERTOMANA

Tämä esite perustuu savuttomuustyön käytäntöjä ja tarpeita kartoittaneeseen tutkimukseen.* Tutkimuksessa oppilaitokset saivat tilaisuuden kertoa savuttomuuden nykytilasta ja kehittämistarpeista.

Tutkimuksessa haastateltiin henkilökuntaa ja opiskelijoita sekä havainnointiin oppilaitosten arkea kuudessa ammatillisessa oppilaitoksessa eri puolilla Suomea.

* Lue lisää tutkimuksesta: Simonen & Heikkilä (2019), *Savupilvi portin yllä. Tutkimus ammatillisten oppilaitosten savuttomuustyöstä*. Tutkimus on Suomen Syöpäyhdistyksen toteuttama ja Opetushallituksen julkaisema. Se on ladattavissa Opetushallituksen verkkojulkaisuista.

MITÄ OPPILAITOKSEN JOHDON PITÄISI TEHDÄ?

- Varmista, että oppilaitoksellasi on ajantasaiset ohjeet tupakkatuotteiden käytöstä:
 - Tarkista, että savuttomuus löytyy järjestyssäännöistä, opiskelijahuollon toimenpidesuunnitelmasta, työkykyapseista ja oppilaitoksen vuosikellosta.
- Tarkista, että saatavilla on tietoa tupakkatuotteiden käytön valvonnasta, puheeksioton malleista ja puuttumisen tavoista. Jos ei ole, luo niitä yhdessä henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa. Ideoita voit hakea esitteen lopussa olevista linkeistä.
- Selvitä, miten opiskelijahuolto voi tukea opiskelijoiden savuttomuutta ja yksittäisiä oppilaita nikotiinituotteiden käytön lopettamisessa.
- Varmista, että henkilökunta ja opiskelijat tietävät oppilaitoksen savuttomuudesta ja siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Savuttomuus on hyvä tuoda esiin rekrytointitilanteissa, työsopimuksissa ja opiskelijahauissa.
- Huolehdi, etteivät henkilökunta ja muut työntekijät käytä tupakkatuotteita oppilaitoksen alueella, eivätkä kouluaikoina sen välittömässä läheisyydessä.
- Järjestä henkilökunnalle lopettamisen tukea ja tee oppilaitoksestasi savuton työpaikka.
- Tiedota ja muistuta savuttomuuden tärkeydestä eri yhteyksissä, esimerkiksi oppilaitoksen sisäisessä verkossa tai henkilökunnan palavereissa.
- Pyri sisällyttämään savuttomuus työssäoppimissopimuksiin.

**Sitouta, tue ja kannusta
henkilökuntaa savuttomuustyöhön.
Siten siitä tulee osa oppilaitoksen
arkea eikä se jää vain
kirjallisiksi ohjeiksi.**

MITÄ HENKILÖKUNNAN PITÄISI TEHDÄ?

- Selvitä, millaiset ohjeet oppilaitoksellasi on tupakka-
tuotteiden käytöstä:
 - Mitä järjestyssääntöihin on kirjattu? Miten opiskelijahuolto voi edistää savuttomuutta? Kuinka tupakkatuotteiden käyttöön puututaan?
- Tarkista, että puheeksiotosta ja lopettamisen tuesta on selkeät toimintamallit. Jos ne puuttuvat, ota asia esille johdon ja/ tai opiskelijahuollon kanssa. Valvonta ja puuttuminen koskevat yhtä lailla nuuskaa ja sähkösavuketta kuin tupakointia. Ideoita ja malleja voit hakea esitteen lopussa olevista linkeistä.
- Varmista, että opiskelijat tietävät oppilaitoksen savuttomuudesta ja siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Savuttomuudesta on kerrottava opintojen alkaessa ja siitä tulee muistuttaa opintojen ajan.
- Ota opiskelijat mukaan savuttomuustyön suunnitteluun ja toteutukseen. Miettikää yhdessä, miten savuttomuutta voi teillä edistää.
- Jos havaitset tupakkatuotteiden käyttöä, käytä rohkeasti puheeksi ottamisen malleja. Kuuntele, ole kiinnostunut ja kerro, mistä tupakkatuotteiden käytön lopettamiseen saa tukea. Näytä savuttomuuteen kannustavaa esimerkkiä.
- Huolehdi, että työssäoppimispaikoissa noudatetaan oppilaitoksen ohjeita savuttomuudesta.

**Savuttomuustyö onnistuu
parhaiten, kun koko henkilökunta
tekee sitä yhdessä.**

